

**Revidirana modificirana ocenjevalna lestvica avtizma pri malčkih z razširjenim
intervjujem
M-CHAT-R/F™**

Dr. Diana L. Robins

Dr. Deborah Fein

Dr. Marianne Barton

Zahvala: Zahvaljujemo se španski raziskovalni skupini M-CHAT za razvoj diagrama, ki je uporabljen v tem dokumentu.

Več informacij na naslovih www.mchatscreen.com in mchatscreen2009@gmail.com.

Slovenski prevod: Andreja Mikuž, David Gosar in Jana Kodrič, 2016

Dovoljenje za uporabo M-CHAT-R/FTM

Revidirana modificirana ocenjevalna lestvica avtizma pri malčkih z razširjenim intervjujem (Modified Checklist for Autism in Toddlers, Revised with Follow-up – M-CHAT-R/F) avtoric Robins, Fein in Barton (2009) je dvostopenjski presejalni pripomoček za oceno tveganja za motnjo avtističnega spektra. Izpolnjujejo ga starši. M-CHAT-R/FTM je prosto dostopen v klinične, raziskovalne in pedagoške namene. Dovoljenje za pretakanje ocenjevalne lestvice in pripadajočih gradiv je dostopno na www.mchatscreen.com.

M-CHAT-R/FTM je avtorsko zaščiten pripomoček. Pri njegovi uporabi je treba upoštevati naslednje smernice:

1. Ponatisi in kopije morajo imeti na dnu strani oznako © 2009 Robins, Fein in Barton. Brez dovoljenja avtoric je prepovedano spremnijati navodila, vsebino in vrstni red vprašanj.
2. M-CHAT-R mora biti uporabljen v celoti. Katerikoli izbor manjšega števila vprašanj nima ustreznih psihometričnih lastnosti.
3. Za reproduciranje v tiskani obliki (v knjigi ali članku) ali elektronsko (kot del elektronske kartoteke ali v drugih programskih paketih) morate pridobiti dovoljenje Diane Robins (mchatscreen2009@gmail.com).
4. Ocenjevalno lestvico je dovoljeno uporabiti v okviru elektronske kartoteke posamezne ustanove. Za širjenje elektronske datoteke izven ustanove morate pridobiti licenčno pogodbo (mchatscreen2009@gmail.com).

Navodila za uporabo

Ocenjevalna lestvica M-CHAT-R je namenjena ocenjevanju tveganja za motnjo avtističnega spektra med sistematičnimi zdravniškimi pregledi otrok; uporabijo jo lahko različni strokovnjaki. Osnovni namen M-CHAT-R je povečati občutljivost, torej prepoznati čim več otrok s tveganjem za motnjo avtističnega spektra. Delež lažno pozitivnih rezultatov je zato visok: motnja avtističnega spektra ni diagnosticirana pri vseh otrocih, pri katerih je na podlagi izpolnjene lestvice zaznano tveganje. Zato smo za pomoč pri ocenjevanju razvili razširjeni intervjuji (M-CHAT-R/FTM). Precejšen delež otrok tudi po opravljenem razširjenem interviju ne bo imel potrjene diagnoze motnje avtističnega spektra, vseeno pa so to otroci z visokim tveganjem za druge razvojne motnje ali zaostanek v razvoju. Zato vsakega otroka z ocenjenim tveganjem napotite na celostno oceno razvoja. Točkovanje M-CHAT-R traja manj kakor dve minuti. Navodila za točkovanje lahko pretočite s <http://www.mchatscreen.com>. Na tej strani so voljo tudi druga gradiva o pripomočku.

Algoritem za točkovanje

Pri vseh vprašanjih pomeni odgovor NE tveganje za motnjo avtističnega spektra. Izjema so vprašanja 2, 5 in 12, pri katerih pomeni tveganje za motnjo avtističnega spektra odgovor DA. Spodnji algoritem maksimizira psihometrične lastnosti ocenjevalne lestvice M-CHAT-R:

NIZKO TVEGANJE:	Skupni dosežek je 0-2: če je otrok mlajši od 24 mesecev, presejanje ponovite po dopolnjenem drugem letu.
SREDNJE TVEGANJE:	Skupni dosežek je 3-7: izvedite razširjeni intervju (drugo stopnjo M-CHAT-R/F TM), da boste dobili dodatne podatke o vprašanjih, ki kažejo na tveganje za motnjo avtističnega spektra. Če dosežek ostane 2 ali več, je rezultat presejanja pozitiven. Ukrepljajte tako, da otroka napotite na diagnostično oceno in oceno upravičenosti zgodnje obravnave. Če je dosežek po intervjuju 0-1, je rezultat presejanja negativen. Ukrepanje ni potrebno, razen če na podlagi spremeljanja razvoja zaznate tveganje za motnjo avtističnega spektra. Presejanje ponovite pri naslednjih preventivnih obiskih.
VISOKO TVEGANJE	Skupni dosežek je 8-20: preskočite intervju in otroka takoj napotite na diagnostično oceno in oceno upravičenosti zgodnje obravnave.

M-CHAT-R™
Revidirana modificirana ocenjevalna lestvica avtizma pri malčkih

Prosimo vas, da odgovorite na spodnja vprašanja o svojem otroku. Pri odgovarjanju imejte v mislih, kako se vaš otrok navadno vede. Če ste določeno vedenje pri otroku sicer nekajkrat opazili, vendar ni običajno zanj, odgovorite z **ne**. Odgovarjate tako, da pri vsakem vprašanju obkrožite **da** ali **ne**.

Zahvaljujemo se vam za sodelovanje.

1. Ali otrok pogleda predmet na drugi strani sobe, kadar s prstom pokažete nanj (npr. igračo ali žival, če pokažete nanjo)?	DA	NE
2. Ali ste kdaj pomisili, da je otrok morda gluhi?	DA	NE
3. Ali se otrok kdaj igra, da nekaj počne (npr. da pije iz praznega kozarca, govori po telefonu, hrani punčko ali plišasto igračo)?	DA	NE
4. Ali otrok rad pleza na predmete (npr. na pohištvo, igrala ali stopnice)?	DA	NE
5. Ali otrok kdaj na <u>nenavaden</u> način premika prste v bližini svojih oči (npr. migajo s prsti pred očmi)?	DA	NE
6. Ali otrok s prstom pokaže na predmet, kadar kaj želi ali kadar vas prosi za pomoč (npr. na prigrizek ali igračo, ki je sam ne doseže)?	DA	NE
7. Ali vam otrok kdaj s prstom pokaže kaj zanimivega (npr. letalo na nebu ali velik tovornjak na cesti)?	DA	NE
8. Ali otroka zanimajo drugi otroci (npr. ali jih opazuje, se jim nasmehne ali približa)?	DA	NE
9. Ali vam otrok kdaj prinese pokazat kakšen predmet samo zato, da bi vam ga pokazal, in ne, ker bi potreboval vašo pomoč (npr. cvetlico, plišasto žival ali drugo igračo)?	DA	NE
10. Ali se otrok odzove, kadar ga pokličete po imenu (npr. vas pogleda, kaj reče ali začebbla, preneha s tem, kar je počel)?	DA	NE
11. Ali se vam otrok nasmehne nazaj, kadar se mu nasmehnete?	DA	NE
12. Ali se otrok vznemiri ob vsakodnevnih zvokih (npr. kriči ali joka ob zvoku sesalca ali glasni glasbi)?	DA	NE
13. Ali otrok hodi?	DA	NE
14. Ali vas otrok pogleda v oči, kadar se pogovarjate ali igrate z njim ali ga oblačite?	DA	NE
15. Ali vas otrok poskuša posnemati, kadar kaj naredite (npr. za vami pomaha pa-pa, zaploska ali se smešno oglaša)?	DA	NE
16. Ali otrok pogleda okoli sebe, da bi videl, kaj gledate, kadar obrnete glavo, da bi nekaj pogledali?	DA	NE
17. Ali vas otrok kdaj poskuša pripraviti do tega, da bi ga pogledali (npr. vas gleda, da bi ga pohvalili, ali vam reče »glej«, »poglej me«)?	DA	NE
18. Ali vas otrok razume, kadar mu rečete, naj nekaj naredi (npr. ali razume navodilo »daj knjigo na stol« ali »prinesi mi odejico«, tudi če ne pokažete s prstom na predmet)?	DA	NE
19. Ali vas otrok pogleda v obraz, kadar se zgodi kaj, česar še ne pozna, da bi videl, kako se boste odzvali (npr. vas pogleda v obraz, kadar zasliši nenavaden zvok ali vidi novo igračo)?	DA	NE
20. Ali ima otrok rad gibalne dejavnosti (npr. guganje ali zibanje na kolenu)?	DA	NE

M-CHAT-R z razširjenim intervjujem (M-CHAT-R/FTM)

Dovoljenje za uporabo

Revidirana modificirana ocenjevalna lestvica avtizma pri malčkih z razširjenim intervjujem (Modified Checklist for Autism in Toddlers, Revised with Follow-up – M-CHAT-R/FTM) avtoric Robins, Fein in Barton (2009) je namenjena razširjeni poizvedbi o odgovorih na vprašanja na ocenjevalni lestvici M-CHAT-R. Ocenjevalno lestvico lahko pretočite z www.mchatscreen.com.

M-CHAT-R/FTM je avtorsko zaščiten pripomoček. Ocenjevalni lestvici M-CHAT-RTM in M-CHAT-R/FTM se lahko uporablja v klinične, raziskovalne in pedagoške namene. Njuna uporaba je sicer brezplačna, vseeno pa sta avtorsko zaščiteni in nista prosto dostopni. Za uporabo M-CHAT-R/FTM v komercialnih ali elektronskih izdelkih morate pridobiti dovoljenje (mchatscreen2009@gmail.com).

Navodila za uporabo

M-CHAT-R/F se uporablja skupaj z M-CHAT-R. Ocenjevalna lestvica M-CHAT-R je primerna za presejanje malčkov od 16. do 30. meseca za oceno tveganja za motnjo avtističnega spektra. Precejšen delež otrok z ugotovljenim tveganjem tudi po opravljenem razširjenem intervjuju ne bo imel potrjene diagnoze motnje avtističnega spektra, vseeno pa so to otroci s tveganjem za druge razvojne motnje ali zaostanek v razvoju. Zato vsakega otroka z ocenjenim tveganjem napotite na celostno oceno razvoja.

Ko starši izpolnijo ocenjevalno lestvico, točkujte odgovore skladno z navodili. Če je rezultat presejanja pozitiven, izberite iz razširjenega intervjuja le tista vprašanja, ki so prispevala k pozitivnemu rezultatu; pri teh sledite algoritmu in zaključite intervju.

Vsaka stran intervjuja ustreza enemu vprašanju na ocenjevalni lestvici. Med intervjujem sledite algoritmu, dokler ne pridete do končnega odgovora USTREZEN ali NEUSTREZEN. Upoštevajte, da lahko starši med intervjujem namesto odgovora »da« ali »ne« odgovorijo tudi »mogoče«. Ob odgovoru »mogoče« preverite, ali je najpogosteji siceršnji odgovor »da« ali »ne«, in nadaljujte z intervjujem skladno z najpogosteji odgovorom. Kjer je na voljo prostor za »drugo«, sami presodite, ali gre za ustrezen ali neustrezen odgovor.

Odgovore na vprašanja točkujte na listu za točkovanje M-CHAT-R/F, ki vsebuje ista vprašanja kot ocenjevalna lestvica M-CHAT-R, le odgovori da/ne so zamenjani z ustrezeno/neustrezno. Rezultat presejalnega intervjuja je pozitiven pri katerihkoli dveh neustreznih odgovorih. Ob pozitivnem rezultatu presejanja je zelo priporočljivo, da otroka čim prej napotite na diagnostično oceno in oceno potrebe po zgodnji obravnavi. Otroka napotite na oceno razvoja ne glede na rezultat presejanja, kadar otrokov zdravnik ali starši izrazijo zaskrbljenost v zvezi z motnjo avtističnega spektra.

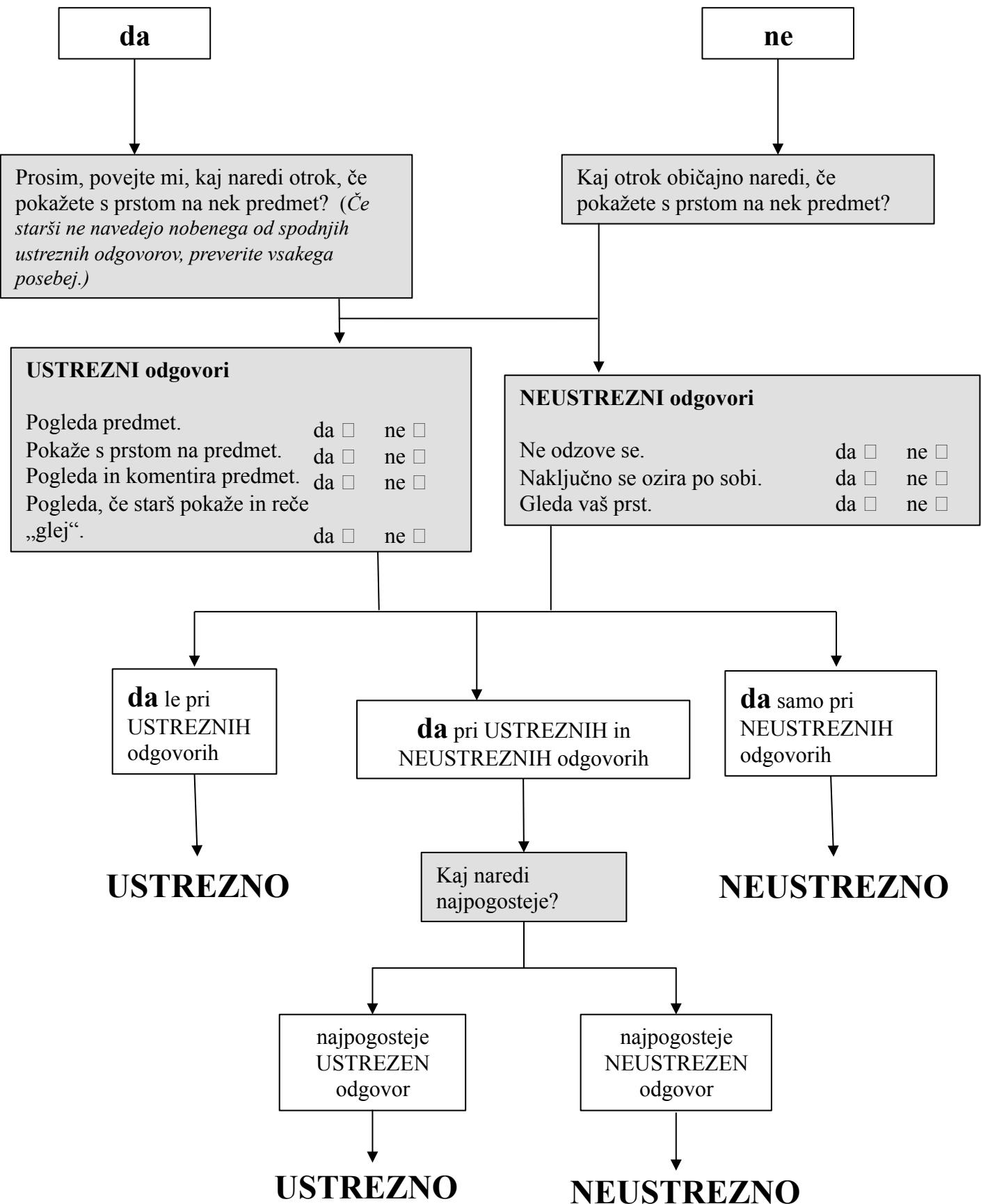
M-CHAT-R™ z razširjenim intervjujem – list za točkovanje

Upoštevajte, da so odgovori da/ne zamenjani z odgovori ustrezni/neustrezni.

1. Ali otrok pogleda predmet na drugi strani sobe, kadar s prstom pokažete nanj (npr. igračo ali žival, če pokažete nanjo)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
2. Ali ste kdaj pomislili, da je otrok morda gluhi?	USTREZNO	NEUSTREZNO
3. Ali se otrok kdaj igra, da nekaj počne (npr. da pije iz praznega kozarca, govorí po telefonu, hrani punčko ali plišasto igračo)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
4. Ali otrok rad pleza na predmete (npr. na pohištvo, igrala ali stopnice)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
5. Ali otrok kdaj na <u>nenavaden</u> način premika prste v bližini svojih oči (npr. miga s prsti pred očmi)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
6. Ali otrok s prstom pokaže na predmet, kadar kaj želi ali kadar vas prosi za pomoč (npr. na prigrizek ali igračo, ki je sam ne doseže)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
7. Ali vam otrok kdaj s prstom pokaže kaj zanimivega (npr. letalo na nebu ali velik tovornjak na cesti)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
8. Ali otroka zanimajo drugi otroci (npr. ali jih opazuje, se jim nasmehne ali približa)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
9. Ali vam otrok kdaj prinese pokazat kakšen predmet samo zato, da bi vam ga pokazal, in ne, ker bi potreboval vašo pomoč (npr. cvetlico, plišasto žival ali drugo igračo)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
10. Ali se otrok odzove, kadar ga pokličete po imenu (npr. vas pogleda, kaj reče ali začeblja, preneha s tem, kar je počel)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
11. Ali se vam otrok nasmehne nazaj, kadar se mu nasmehnete?	USTREZNO	NEUSTREZNO
12. Ali se otrok vznemiri ob vsakodnevnih zvokih (npr. kriči ali joka ob zvoku sesalca ali glasni glasbi)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
13. Ali otrok hodi?	USTREZNO	NEUSTREZNO
14. Ali vas otrok pogleda v oči, kadar se pogovarjate ali igrate z njim ali ga oblačite?	USTREZNO	NEUSTREZNO
15. Ali vas otrok poskuša posnemati, kadar kaj naredite (npr. za vami pomaha pa-pa, zaploska ali se smešno oglaša)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
16. Ali otrok pogleda okoli sebe, da bi videl, kaj gledate, kadar obrnete glavo, da bi nekaj pogledali?	USTREZNO	NEUSTREZNO
17. Ali vas otrok kdaj poskuša pripraviti do tega, da bi ga pogledali (npr. vas gleda, da bi ga pohvalili, ali vam reče »glej«, »poglej me«)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
18. Ali vas otrok razume, kadar mu rečete, naj nekaj naredi (npr. ali razume navodilo »daj knjigo na stol« ali »prinesi mi odejico«, tudi če ne pokažete s prstom na predmet)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
19. Ali vas otrok pogleda v obraz, kadar se zgodi kaj, česar še ne pozna, da bi videl, kako se boste odzvali (npr. vas pogleda v obraz, kadar zasliši nenavaden zvok ali vidi novo igračo)?	USTREZNO	NEUSTREZNO
20. Ali ima otrok rad gibalne dejavnosti (npr. guganje ali zibanje na kolenu)?	USTREZNO	NEUSTREZNO

Rezultat: _____

1. Ali _____ pogleda predmet na drugi strani sobe, če s prstom pokažete nanj (npr. pogleda igračo ali žival, če pokažete nanjo)?

2. Označili ste, da ste že pomislili, da bi bil(a) _____ lahko gluha. Kaj vas je privedlo na to misel?

Ali...

pogosto ignorira zvoka?
pogosto ignorira ljudi?

da ne
da ne

ne na obe vprašanji

da na katerokoli vprašanje

USTREZNO

NEUSTREZNO

VPRAŠAJTE ZA VSE OTROKE:

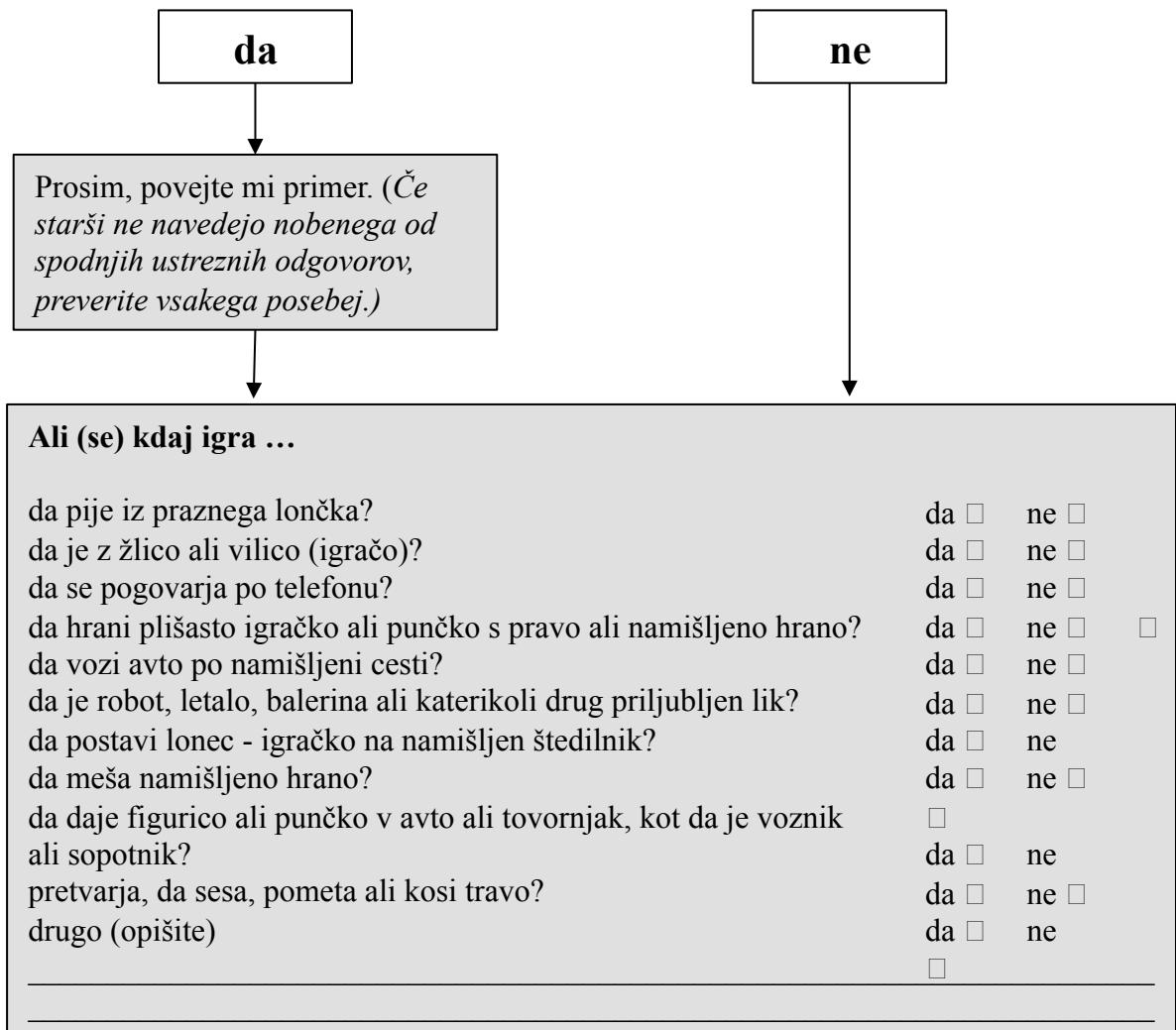
Ali je imel(a) opravljenou oceno sluha?

da

ne

Kakšni so bili rezultati (izberite en odgovor)?
 Sluh je normalen.
 Sluh ni normalen.
 Rezultati so nejasni oz. nedokončni.

3. Ali se _____ kdaj igra, da nekaj počne?

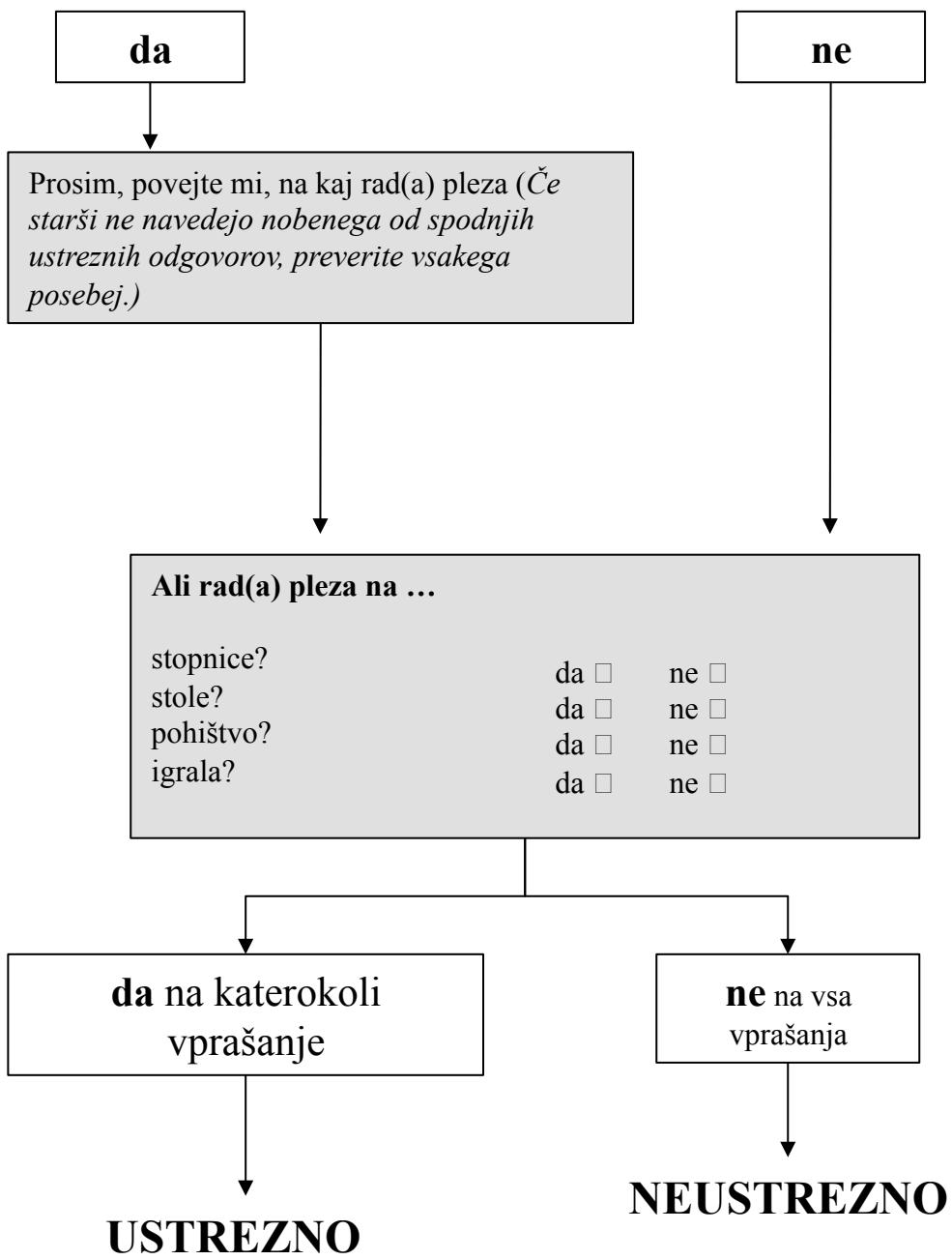
da pri kateremkoli
vprašanju

USTREZNO

ne pri vseh vprašanjih

NEUSTREZNO

4. Ali _____ rad(a) pleza na predmete?

5. Ali _____ na nenavaden način premika prste v bližini svojih oči?

da

ne

Prosim, opišite, kako to počne? (*Če starši ne navedejo nobenega od spodnjih ustreznih odgovorov, preverite vsakega posebej.*)

USTREZNO

Ali kdaj ...
(USTREZNI odgovori)

gleda svoje roke? da ne
premika prste, ko
se igra ku-ku? da ne

hitro premika prste pred očmi?
drži roke čisto pred očmi?
drži roke ob obrazu v višini oči?
maha z dlanmi pred obrazom?
drugo (opишite)

da ne
da ne
da ne
da ne
da ne

da pri
kateremkoli
zgornjem
odgovoru brez
katerega od
NEUSTREZNIH
odgovorov

ne pri vseh zgornjih
odgovorih

da pri kateremkoli
zgornjem odgovoru

Se to zgodi več kot dvakrat
tedensko?

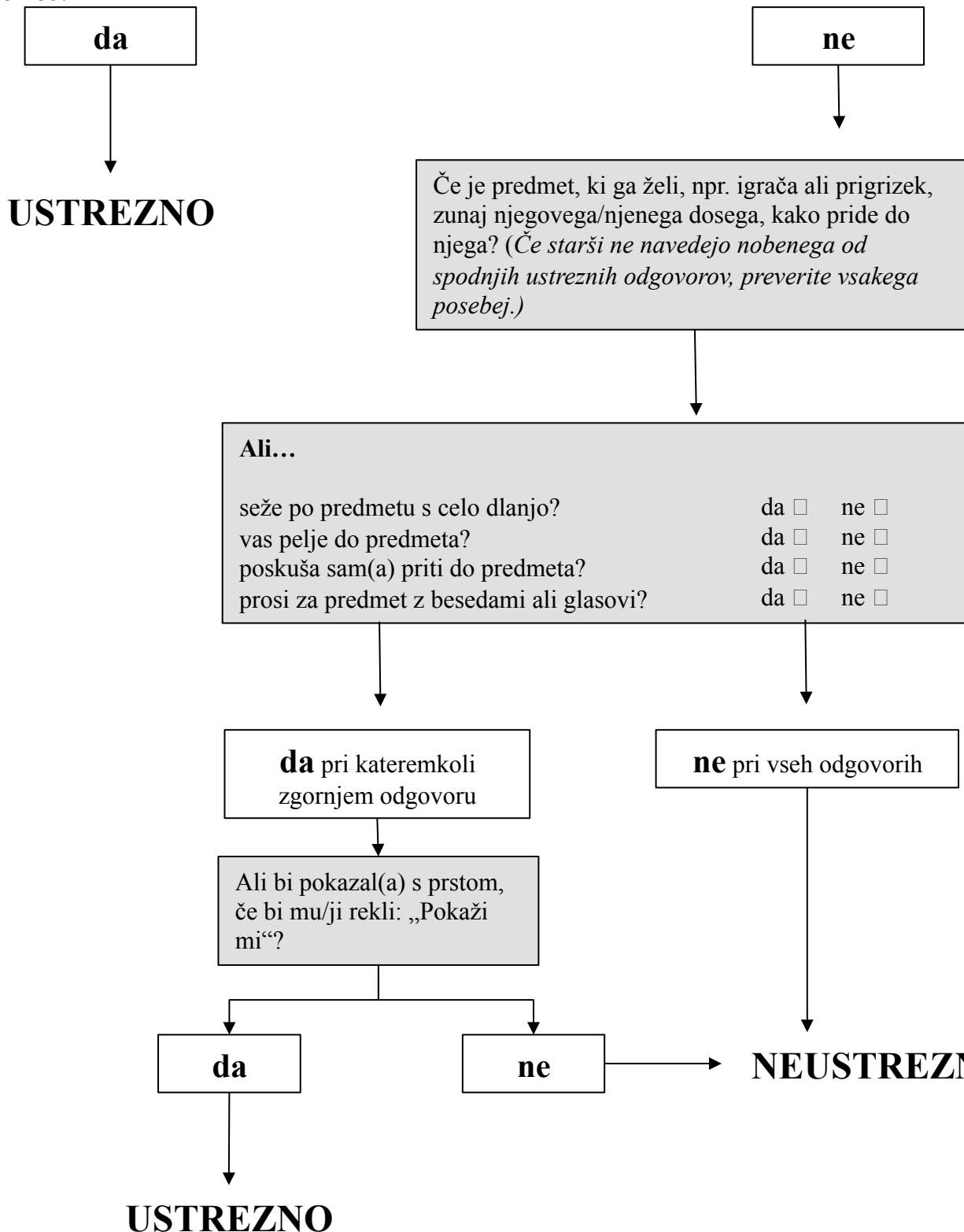
ne

da

USTREZNO

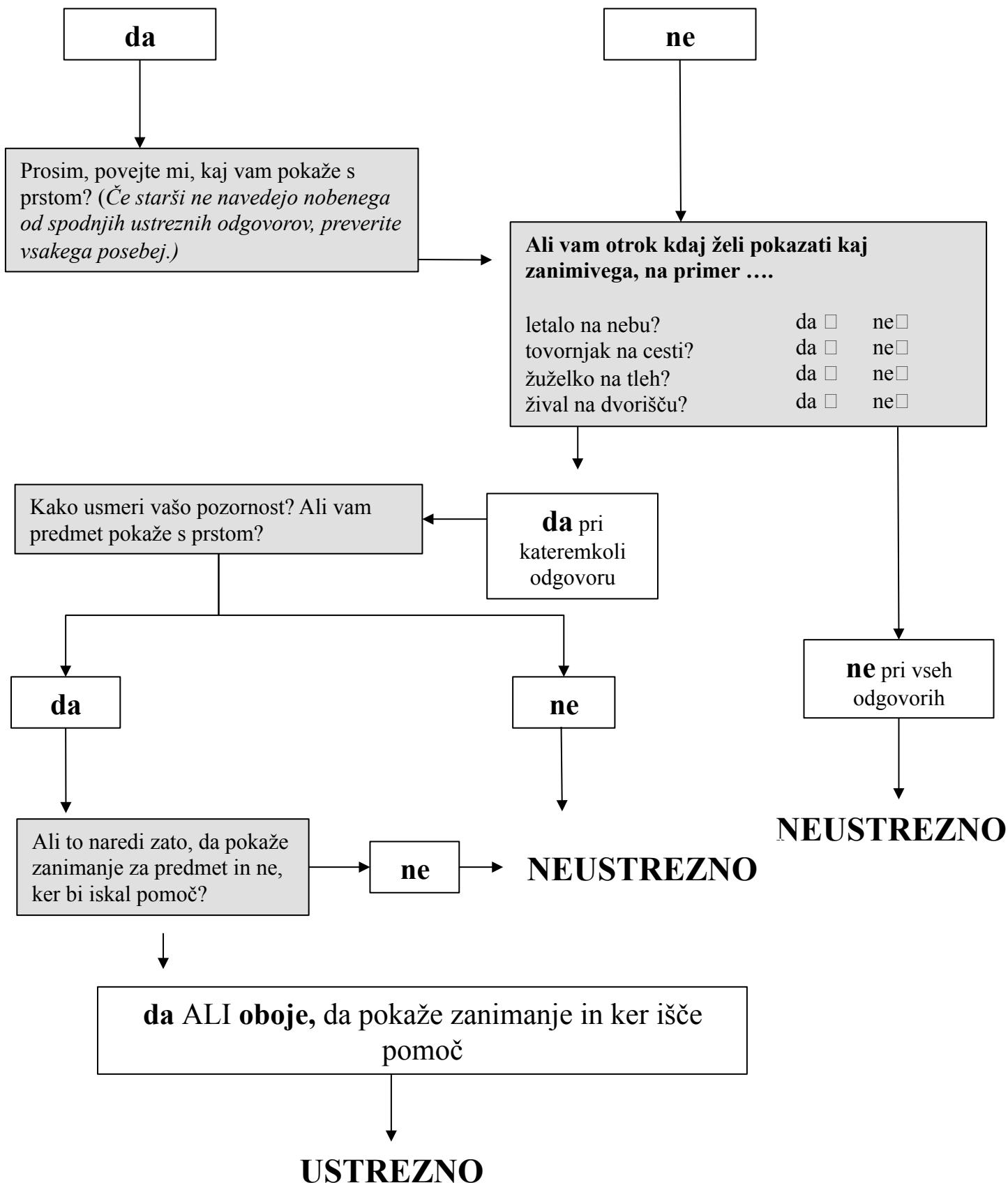
NEUSTREZNO

6. Ali _____ s prstom pokaže na predmet, kadar kaj želi ali kadar vas prosi za pomoč?

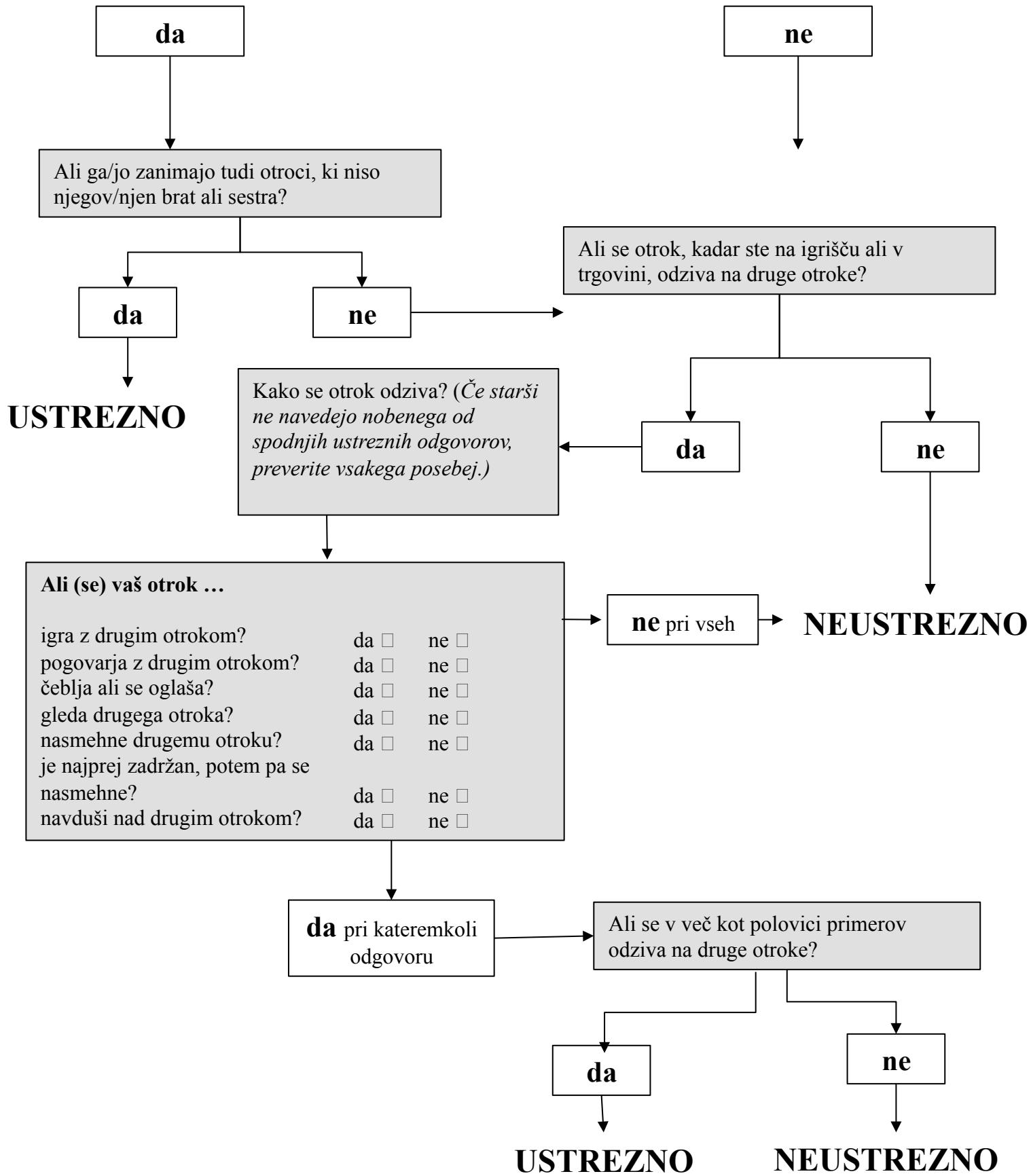

7. * Če ste ravno zaključili z vprašanjem 6, začnete tukaj: Ravno smo se pogovarjali o kazanju s prstom, kadar otrok nekaj želi od vas.

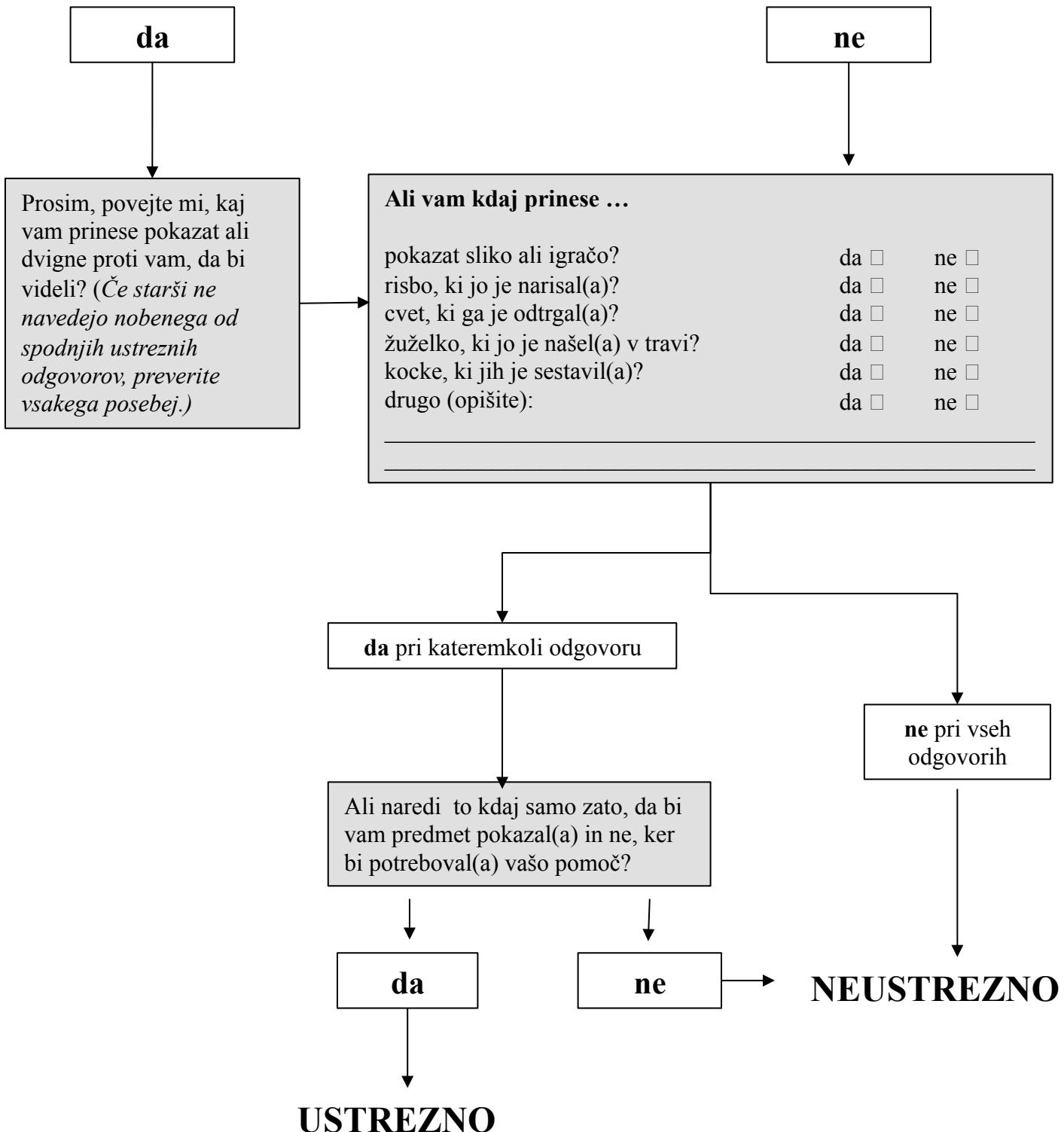
VPRAŠANJE ZA VSE → Ali vam _____ kdaj s prstom pokaže kaj zanimivega?

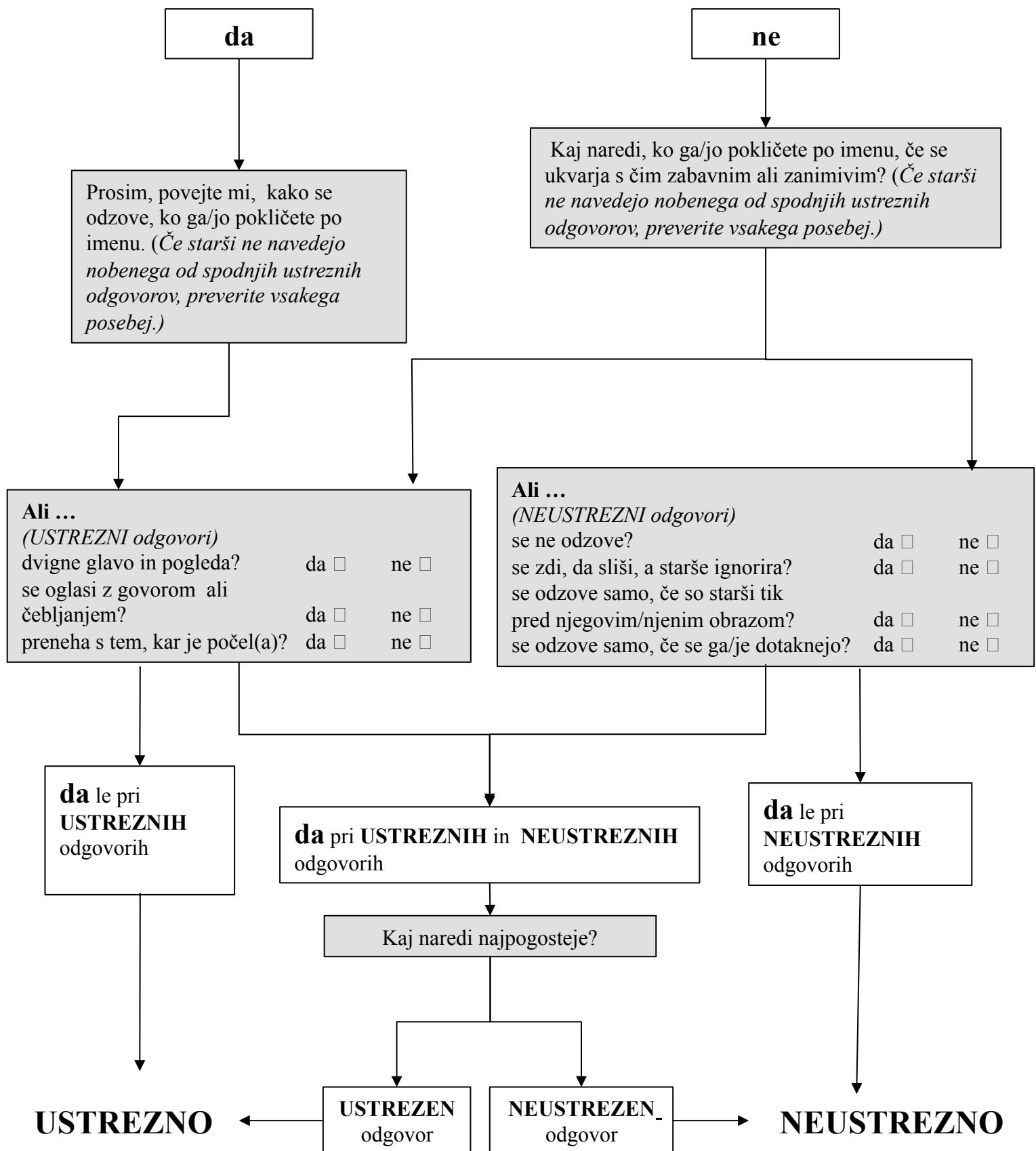
8. Ali _____ zanimajo drugi otroci?

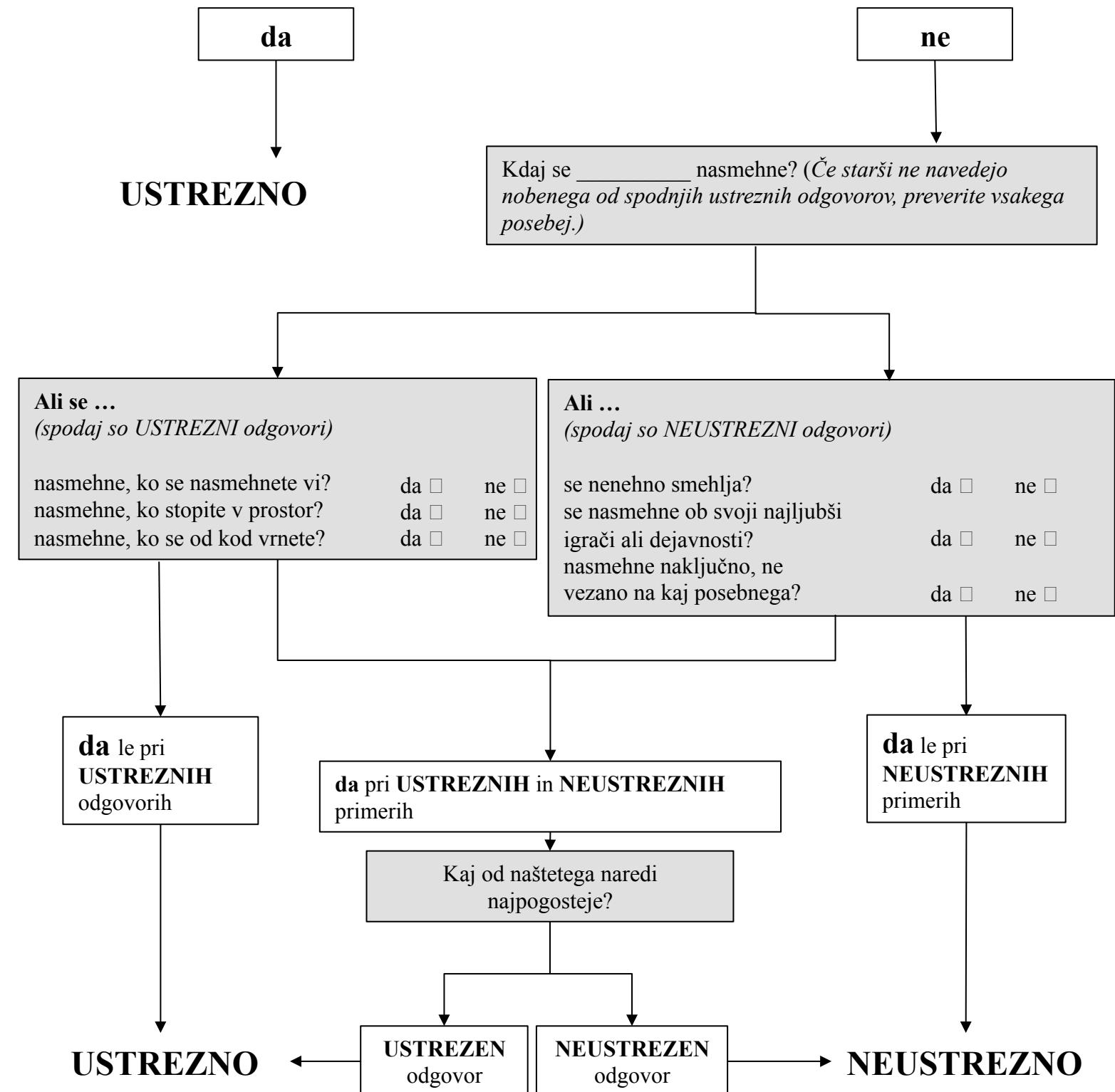
9. Ali vam _____ kdaj prinese pokazat kakšen predmet samo zato, da bi vam ga pokazal(a), ne ker bi potreboval vašo pomoč?

10. Ali se _____ odzove, kadar ga/jo pokličete po imenu?

11. Ali se vam _____ nasmehne nazaj, kadar se mu/ji nasmehnete?

12. Ali se _____ vznemiri ob vsakodnevnih zvokih?

da

Ali se negativno odzove na (zvok) ...

- ... pralnega stroja? da ne
- ... jok dojenčka? da ne
- ... sesalca? da ne
- ... sušilnika za lase? da ne
- ... prometa? da ne
- ... civiljenje ali vreščanje dojenčka? da ne
- ... glasno glasbo? da ne
- ... zvonjenje telefona ali hišnega zvonca? da ne
- ... hrupne prostore, kot je npr. restavracija ali večja trgovina? da ne
- drugo (opišite): _____

ne

USTREZNO

da na dva ali več

Kako se odzove na te zvoke? (Če starši ne navedejo nobenega od spodnjih ustreznih odgovorov, preverite vsakega posebej.)

**Ali (si) ...
(USTREZNI odgovori)**

- mirno pokrije ušesa? da ne
- pove, ne mara hrupa? da ne

**Ali (si) ...
(NEUSTREZNI odgovori)**

- kriči? da ne
- joka? da ne
- vznemirjeno pokrije ušesa? da ne

da le pri USTREZNIH primerih

da pri USTREZNIH in NEUSTREZNIH primerih

da le pri NEUSTREZNIH primerih

Kaj od naštetega naredi najpogosteje?

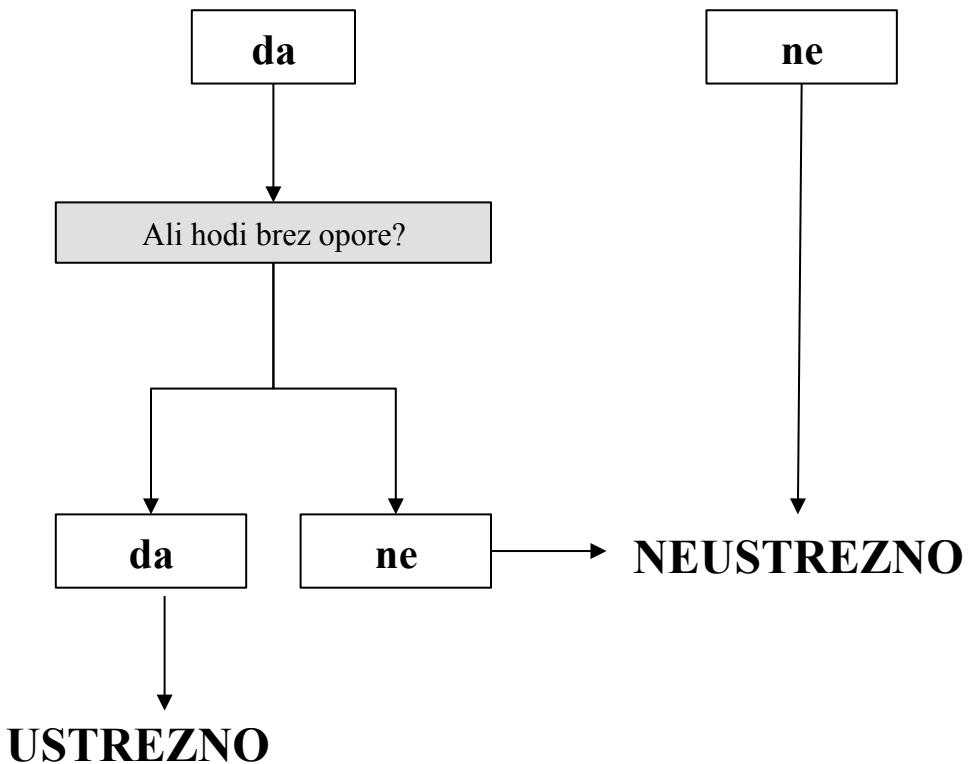
USTREZEN odgovor

NEUSTREZEN odgovor

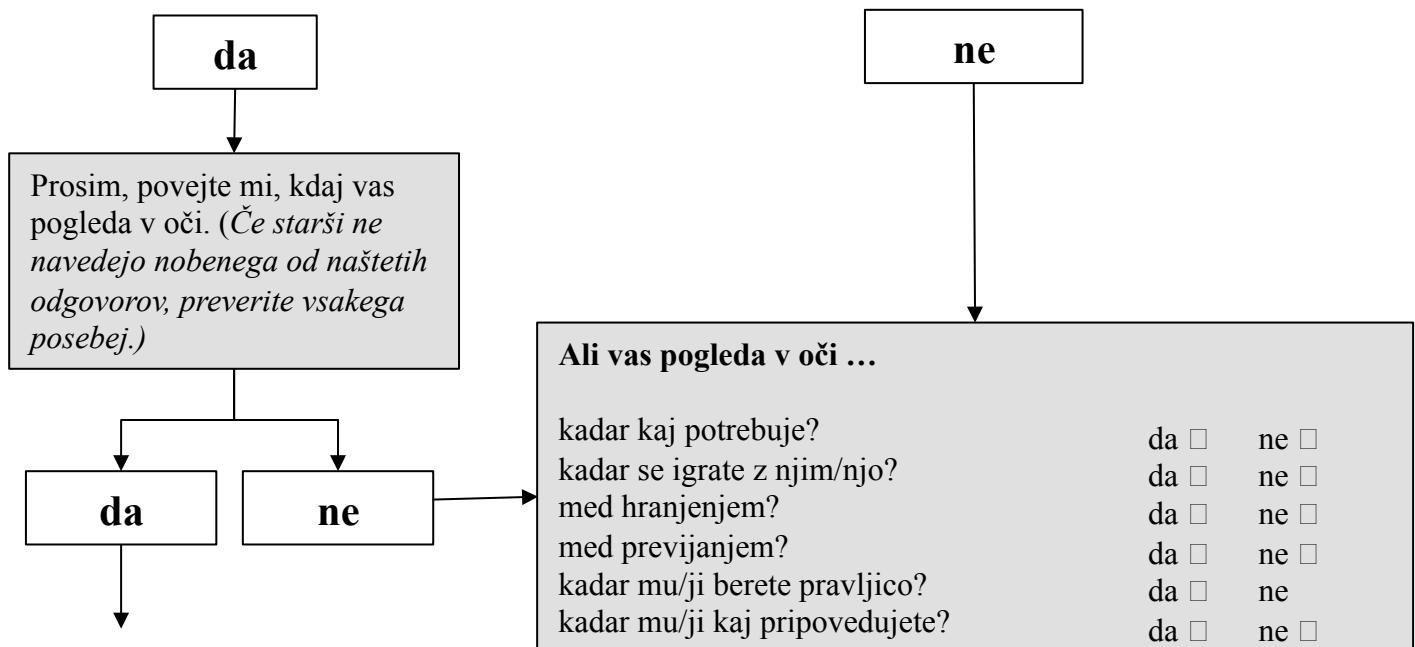
USTREZNO

NEUSTREZNO

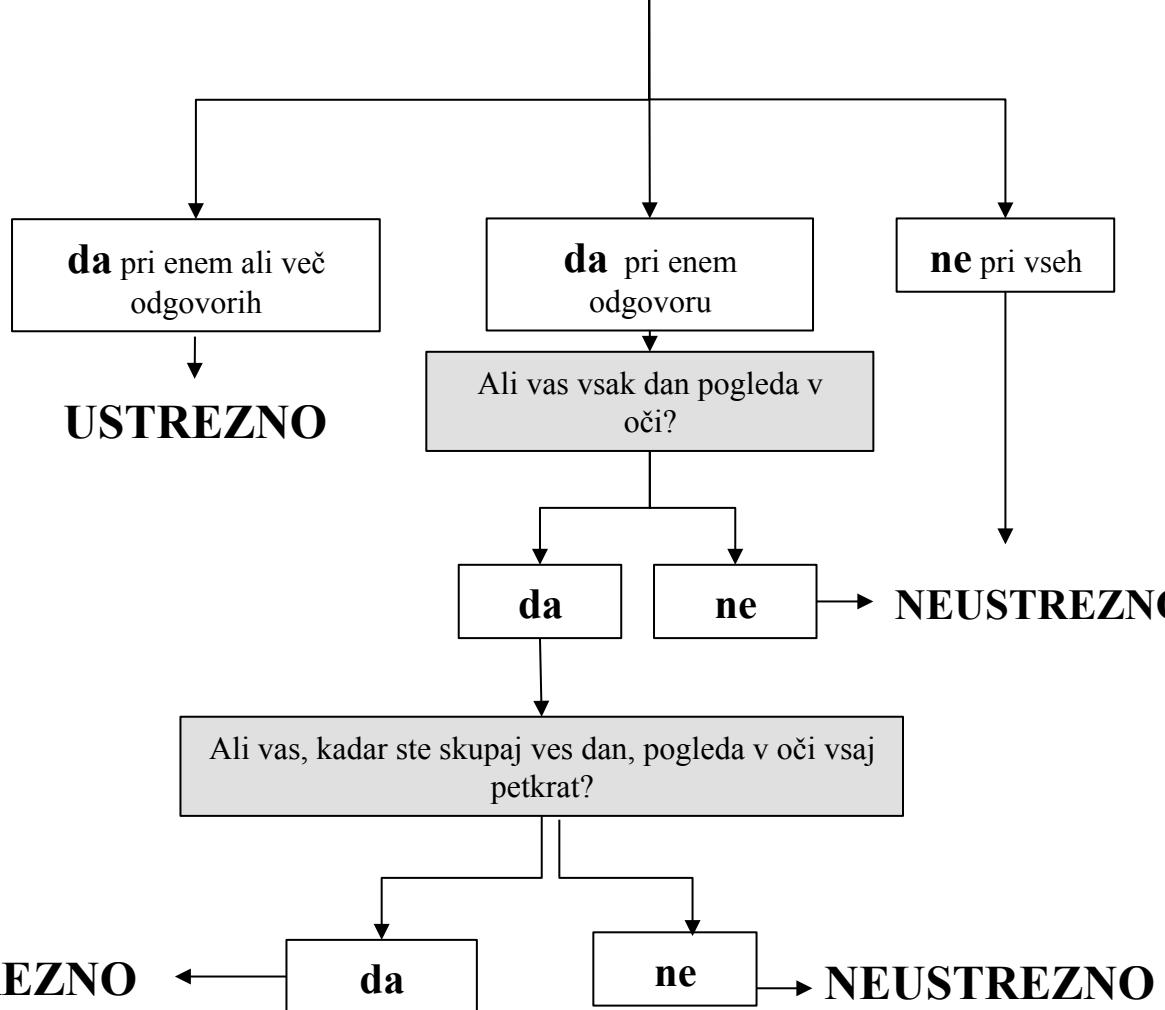
13. Ali _____ hodi?

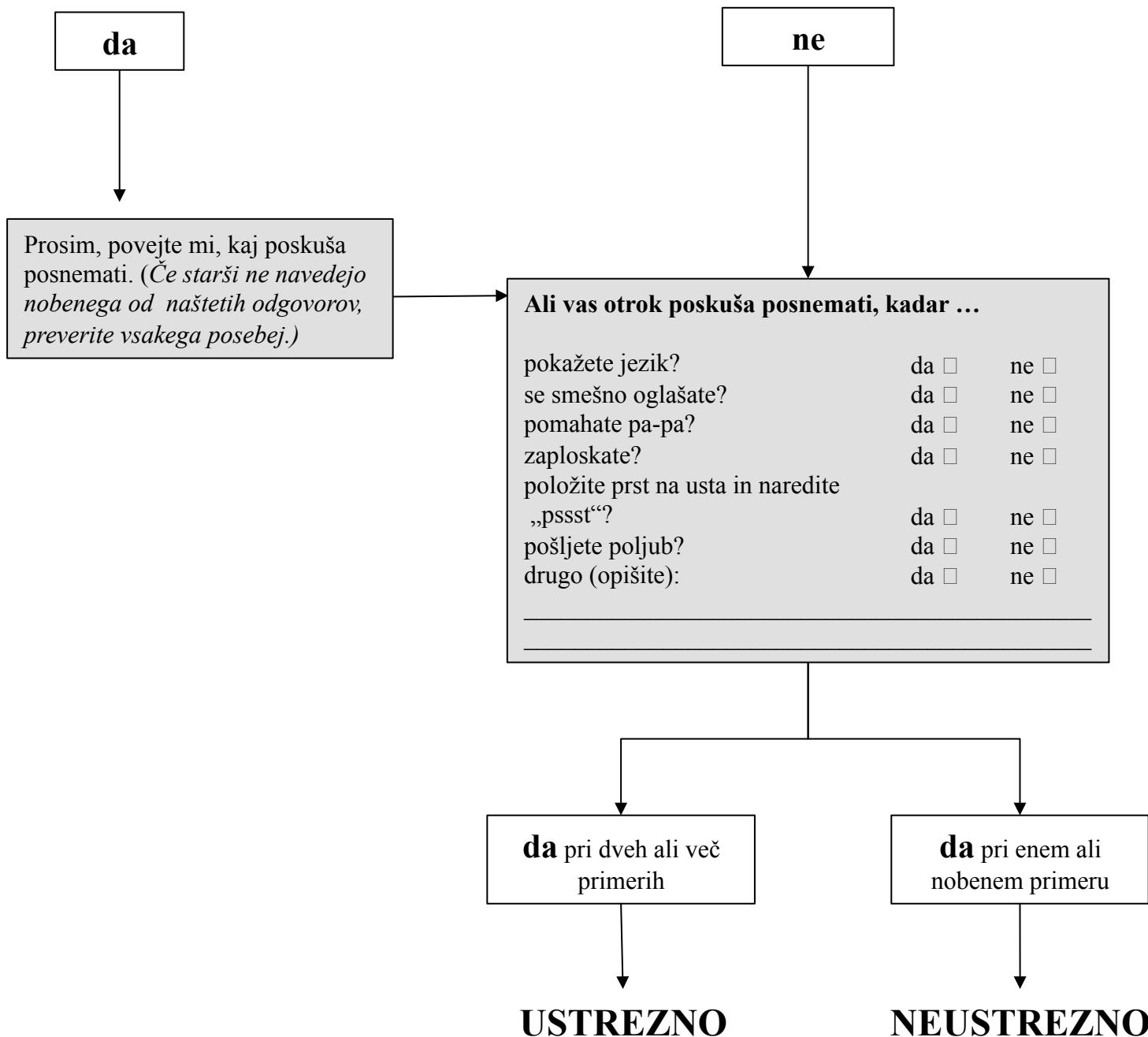
14. Ali vas _____ pogleda v oči, kadar se pogovarjate ali igrate z njim/njo ali ga/jo oblačite?

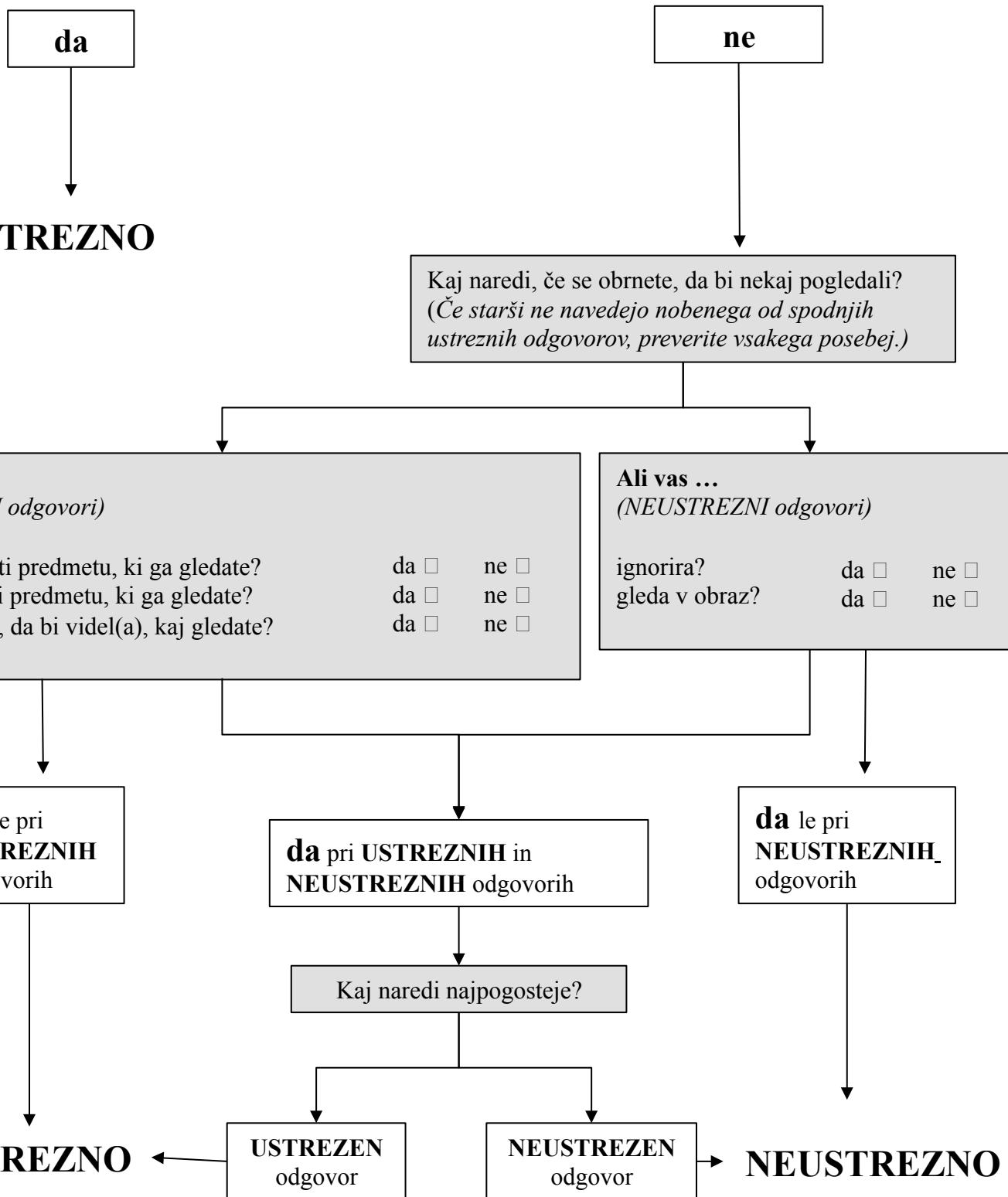
USTREZNO

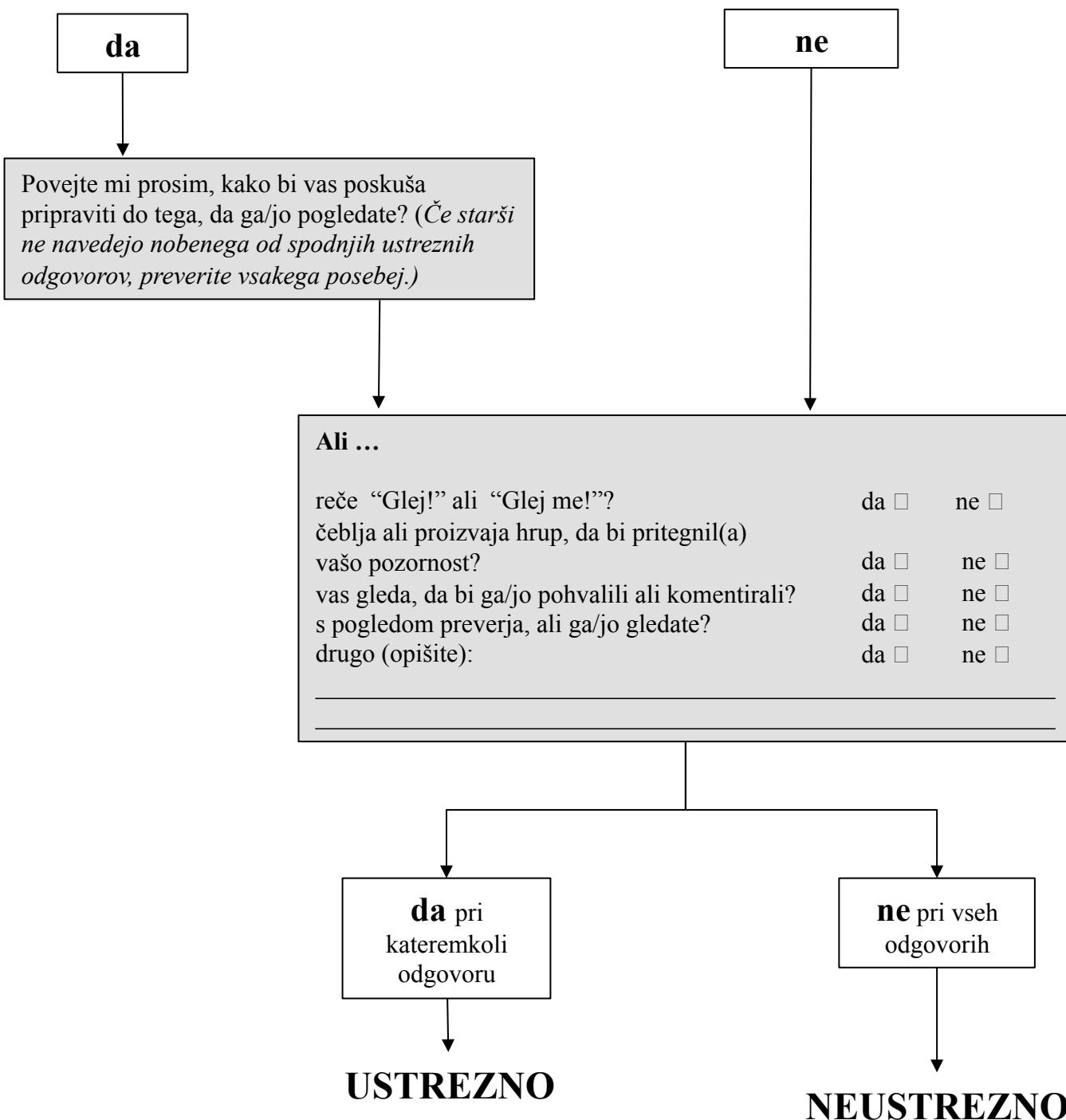
15. Ali vas _____ poskuša posnemati, kadar kaj naredite?

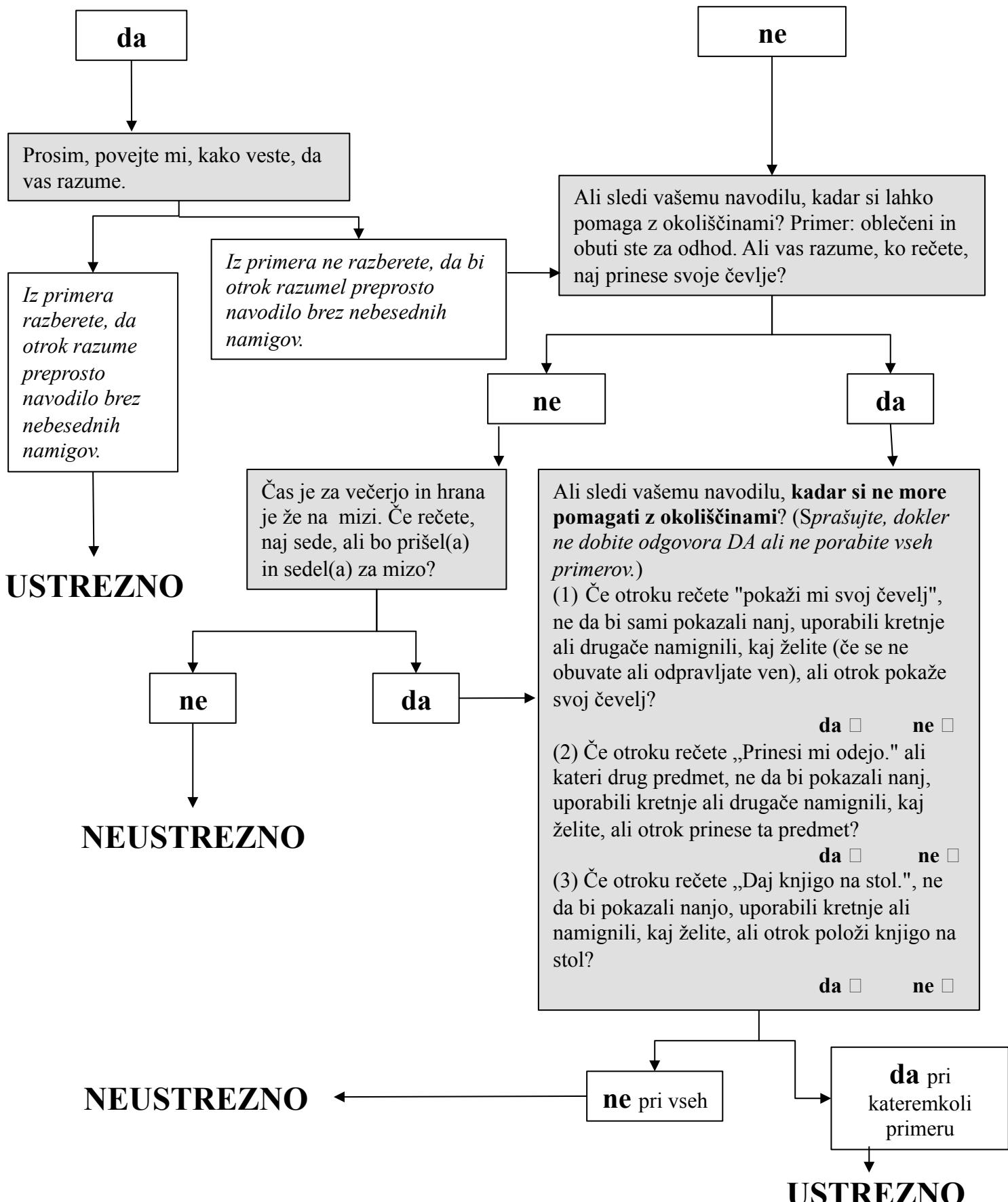
16. Ali _____ pogleda okoli sebe, da bi videl(a), kaj gledate, kadar obrnete glavo, da bi nekaj pogledali?

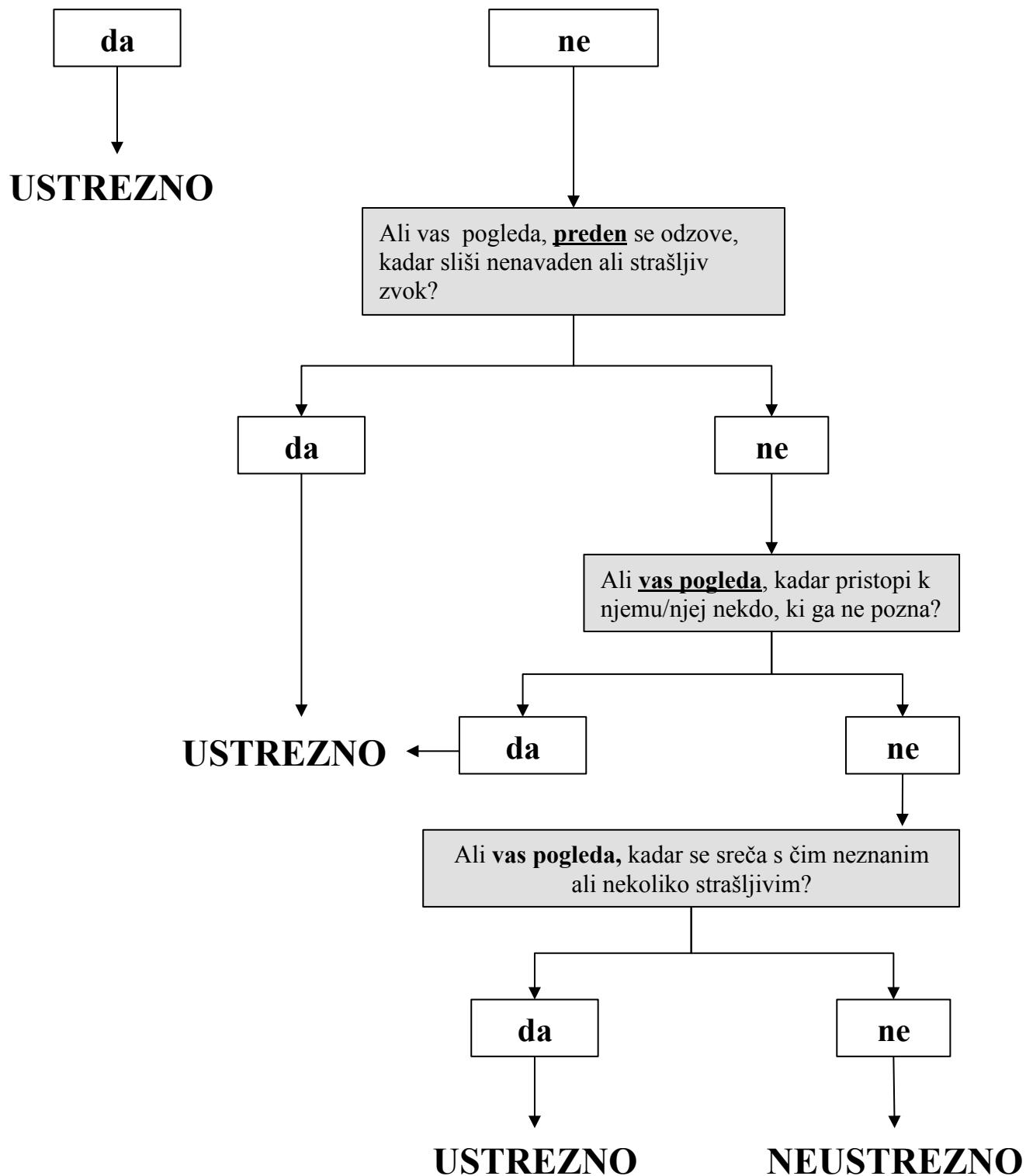
17. Ali vas _____ kdaj poskuša pripraviti do tega, da bi ga/jo pogledali?

18. Ali vas _____ razume, kadar mu/ji rečete, naj nekaj naredi?

19. Ali vas _____ pogleda v obraz, kadar se zgodi kaj, česar še ne pozna, da bi videl(a), kako se boste odzvali?

20. Ali ima _____ rad(a) gibalne dejavnosti?

